

Za literárnou historičkou Mariannou Minárikovou

V predposledný deň roku 2012 odišla spomedzi nás dlhoročná vedecká pracovníčka Ústavu slovenskej literatúry SAV PhDr. Marianna Prídavková-Mináriková, CSc.

Ako rodáčka z Bratislavy (18. 9. 1930) maturovala na tunajšom gymnáziu. V štúdiu pokračovala na filozofickej fakulte (slovenčina – ruština), ktorú absolvovala v roku 1953. Už počas štúdia nastúpila ako redaktorka do bývalého Slovenského vydavateľstva krásnej literatúry (neskôr Tatran). Skúsenosti a poznatky z praktickej editorskej činnosti využila pri výskume textologických a štylistických problémov slovenskej prózy literárneho realizmu v Ústave slovenskej literatúry SAV, kam prešla roku 1955. Tu pracovala do roku 1990, keď odišla do dôchodku.

V jej literárnovednej práci dominoval záujem o dielo Martina Kukučína. Závažný prínos pre jeho literárnohistoricko-textologické poznanie predstavovala Minárikovej príprava dvadsaťjedenzväzkového vydania *Diela Martina Kukučína* vo vydavateľstve Tatran (1957 – 1974). Vzhľadom na vážne – dobovo špecifické – nedostatky starších edícií, vrátane súborného vydania Kukučinovho diela, išlo o náročné textologicko-edičné podujatie, predovšetkým z hľadiska určenia základného (východiskového) textu jednotlivých próz. M. Mináriková v ňom uplatnila zásady vedecko-kritického vydania (vrátane publikovania viacerých textových variantov), hoci úplnosť jej edičného aparátu bola z vydavateľských dôvodov i proti jej vôli obmedzovaná. Zistenia, ku ktorým v priebehu prípravy jednotlivých zväzkov dospela, výrazne prispeli k poznaniu tvorivého typu Martina Kukučína.

Do dvadsiateho prvého zväzku Kukučinovho *Diela* zahrnula rozsiahly výber z jeho listov (*Listy priateľom a známym*). Nebola to jednoduchá práca, pretože úsilie M. Minárikovej zhromaždiť a vydať úplnú Kukučinovu korešpondenciu narazilo na ťažko riešiteľné problémy (strata mnohých listov, resp. ich neúplná sekundárna zachovanosť v podobe výpiskov iných osôb). Aj textologicko-edičné spracovanie tejto časti Kukučinovej pozostalosti zreteľne presahovalo parametre – v dobovej terminológii – vedecko-populárneho vydania; dodnes môže slúžiť nielen ako spoľahlivý prameň, ale aj ako príklad náležitého edičného sprístupnenia literárnohistorických dokumentov.

Svoje kukučínovské výskumy uplatnila M. Mináriková aj ako spoluredaktorka zborníka *Martin Kukučín v kritike a spomienkach* (1957).

Problematiku Kukučínovho diela popri textologických analýzach paralelne skúmala aj na štylistickej úrovni. Výsledky svojich zistení publikovala v knihe *Textologické a štylistické problémy Kukučínovho diela* (1972), ktorá je závažným príspevkom pre hlbšie poznanie Kukučínovho tvorivého procesu. Identifikáciou dovtedy nepovšimnutých textových fragmentov prispela Mináriková okrem iného k novému literárnohistorickému výkladu viacerých spisovateľových próz, vrátane spresneného datovania ich vzniku. Rovna-

ko pozoruhodné výsledky priniesla aj jej analýza Kukučínovho štýlu v rozličných žánroch a etapách autorovho umeleckého vývinu. Minárikovej knižná práca sa inak stala významným komplementárnym pendantom Čepanovej knihy *Kukučínove epické istoty* (obidve diela vyšli v tom istom roku). Kukučínovské bádanie završila vydaním výberu zo spisovateľových listov pripraveného pre Hviezdoslavovu knižnicu vydavateľstva Tatran, do ktorého zaradila aj niekoľko neskôr nájdených listov významnejším adresátom (*Kukučín zblízka*, 1989).

Textologicko-štylistickú analytickú pozornosť, neraz s prekvapujúcimi zisteniami, venovala M. Mináriková aj tvorbe ďalších autorov literárneho realizmu (*Litteraria*, 1989). Porovnávacími analýzami rukopisných verzií s textom starších i novších (autorom pripravených) vydaní Vajanského próz poukázala na vývin autorovho štýlu k rétorizujúcim a ornamentalizujúcim „secesným“ tendenciám. Presvedčivo dokumentovala, že práve ony prispeli ku kryštalizovaniu Vajanského „vozvýšeného“ štýlu a kliesnili cestu novším tvorivým postupom v slovenskej próze. Objavným spôsobom ozrejmla aj umelecké prostriedky prozaického diela E. M. Šoltésovej, predovšetkým jej beletrizovanej biografie *Moje deti*.

Žiaľ, edičný projekt vydania zápisníc slovenského pražského vysokoškolského spolku Detvan z osemdesiatych a deväťdesiatych rokov 19. storočia a zo začiatku 20. storočia, ktorý pripravovala (v spolupráci s Vladimírom Petříkom), sa nikdy nerealizoval... Najprv – pre nadmerné obavy niektorých pracovníkov – z ideologických príčin, neskôr aj pre nedostatočný záujem vtedajšieho vedenia pracoviska.

Ďalšia textologicko-edičná práca do okruhu Minárikovej relatívne vyhranených literárnohistorických a textologických záujmov celkom nezapadala. Na „angažovanej“ edícii Spisov Petra Jilemnického vtedajšieho Literárnovedného ústavu SAV a vydavateľstva Pravda sa začiatkom osemdesiatych rokov podieľala viac menej „ex off“o. S príslovcovou textologickou pedantnosťou edične pripravila zväzok Jilemnického juvenílnych básní, prózy a dramatických pokusov (1981) a dva zväzky jeho *Listov* (1984).

Marianna Mináriková dlhé roky sústavne sledovala a recenzovala zahraničnú (predovšetkým poľskú a ruskú) odbornú textologickú literatúru a prostredníctvom štúdií aj recenzií o nej zaslávane informovala domácu literárnu vedu. Bola zároveň autorkou rozsiahleho počtu hesiel do *Slovníka slovenskej literatúry* a rôznych encyklopedických publikácií. V publikovaní odborných a príležitostných literárnohistorických i kultúrnohistorických príspevkov pokračovala aj po odchode do dôchodku (*Studia italo-slovacchi* a ďalšie zborníky i periodiká).

Pôsobila aj ako prekladateľka z ruštiny, z poľštiny a češtiny. Popri odborných textoch sa venovala najmä prekladaniu tvorby pre deti a mládež (*Rozprávky a bájky* L. N. Tolstého a i.), vrátane populárnych detských televíznych seriálov (o. i. *Rumcajs* V. Čtvrtka).

Dôkladnú znalosť Kukučínovho – no nielen Kukučínovho – života a diela Marianna Mináriková priateľsky a nezištne sprístupňovala nielen iným kukučínovským bádateľom, ale i ďalším profesionálnym záujemcom (napríklad viacerým autorom literatúry faktu). Málokomu zo slovenskej verejnosti je napríklad známe, že za umiestnením Meštrovičovej sochy Martina Kukučina v Bratislave stojí najmä jej nezdolné úsilie a vytrvalá (s pri-

meranou námahou spojená) pomoc darcom diela, manželom Rudinskovcom z USA v zápasoch s veternými mlynmi byrokracie socialistických inštitúcií...

Svojím rozhl'adom v slovenskej kultúrnej i vydavateľskej minulosti do posledných dní ochotne a kolegiálne poslúžila či už v podobe informácií alebo aspoň sprostredkovaním potrebných kontaktov.

Kiežby sme odchod vzácnej kolegyne nemuseli spájať s postupným zánikom tradície textologicko-štylistického výskumu literatúry, ktorý u nás aj vďaka jej erudovanej a svedomitej práci nadobudol svojho času solídnu vedeckú úroveň.

Gizela Gáfriková